

Kritikredaktør
Peter Christensen
Jourhavende Søren Hansen
Telefon 33 47 17 93
E-mail kritik@pol.dk

Kulturredaktør
Anita Bay Bundegaard

DET SKREV VI DENGANG OM BØGER

JOSEFINE OTTESEN: GENFØDT

Det er en omfattende konstruktion, som Ottesen skal lande i sidste bind til foråret. 'Genfødt' har ikke helt den samme forløsende kæmpekraft som 'Golak'. Mindre kan også gøre det. Bogen er et stort mellemstykke i historien om Jonah, der nu både kan lægge kartofler og dele ud af stamcellerne. Men hvordan bliver han lykkelig? Rigtig lykkelig på den gode måde? Og hvad med musikken?
Steffen Larsen gav bind 2 af serien om 'Det døde land' 4 ud af 6 hjertes i Politiken

Det gør ondt i ordene – og godt

Marianne Larsen har udgivet et digt på treoghalvfjerds sider, der synger.

LYRIK

Marianne Larsen: Sig mig et underjordisk træ med vindens udtale. Et blues-digt. Borgen 73 sider, 199 kroner. Har du Pluskort, kan bogen købes med 20 pct. rabat i Politikens Boghal eller via politikken.dk/plus. Udkommer i morgen. ♥♥♥♥♥

Marianne Larsen kan det med sproget, som digte kan: få en til at gå ud af sit eget gode skind og ind i andres, føle, at man ikke er den, man er, men en anden, og på den måde blive en lille smule mere sig selv.

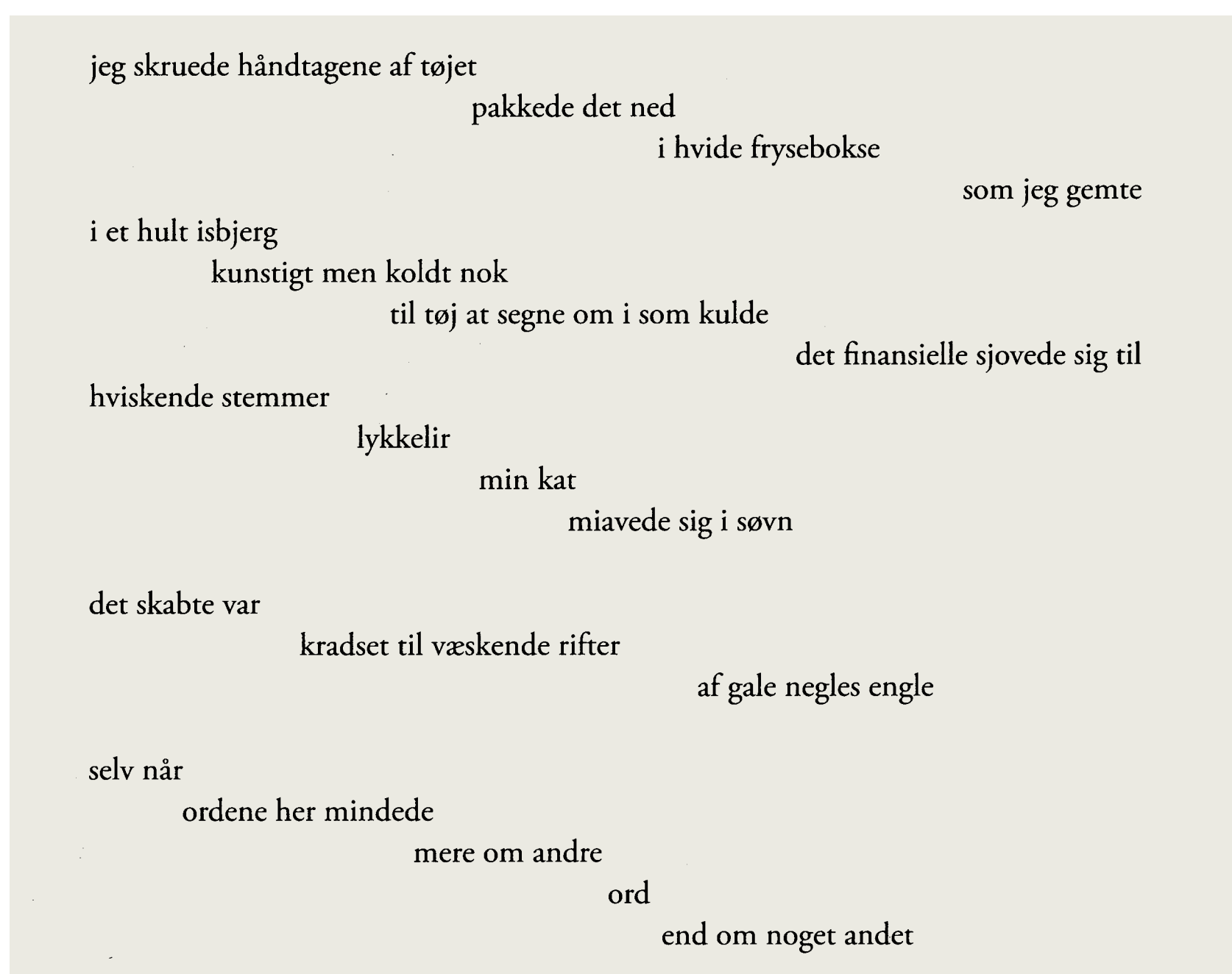
Digtet er langt denne gang, det fylder hele bogen, bygget op over et gennemgående motiv. Noget beskrives, en fornemmelse, en tilstand, som så afbrydes af et forbehold: »selv når/ ordene her minde/ mere om andre/ ord/ end om noget andet«. Igen og igen vender hun med denne formel tilbage til spørgsmålet: Er det her noget, der ligner en virkelighed, eller ligner ordene mest af alt andre ord. Er det fup eller fakta?

Men ordene ligner ikke alle mulige andre ord. De er Larsens egne og bliver derfor til et poetisk faktum, en original beskrivelse af en skrøbelig psykisk tilstand. En mental randeksistens med en empati så stor, at den truer med at få den indfølelse til at smuldre.

MARIANNE LARSEN laver ord. Poeten kan være 'sønderforvåget', folk kan være ensomme, fordi de er 'alkærestede', de kan være 'ubesmlelige', og man kunne minsdten mærke lidt hen på året, at 'det septembrede' i en. Af lutter angst for at det hele bare skal ligne ord, laver hun ord, der er uforlignelige. Det gør ondt i ordene, som hun siger et sted, men på en måde, der får det til at gøre godt i læseren.

Det lange digt består af afsnit, der er indhegnet af typografiske hundekunster, bogstaver, der bliver større og mindre og signalerer et nyt afsæt, som regel på en ny scene. Det kan være i lufthavne, hvor de rejsende myldrer, det kan være i træerne, under jorden eller i sengen en tidlig morgen mellem drøm og dag.

Men lige meget hvor vender det sam-

TYPOGRAFI. Marianne Larsens lange digt består af afsnit, der er indhegnet af typografiske hundekunster, ord, der hopper og danser og bliver større og mindre. Illustration fra bogen

me tema tilbage. Hvor går grænsen mellem mig og de andre, er der overhovedet en grænse? For denne spørgen rummer digtet det ene fine billede efter det andet. Hør bare: »så lød et klask/ som om hånden der slog/ mærkede sin egen død/ i mygens«. Eller helt kort: »vi hed hinandens navne«.

Nu skal man ikke tro, det er lutter hængemuleri, selv om det kan lyde sådan, det der med den tvivlsomme identitet. Det kan også tage sig grotesk morsomt ud: »hver gang jeg skulle til jobsamtale/ øve-

de jeg mig i dagevis/ i at tage mig selv/ ordentlig af og hæng mig op/ på den dertil indrettede bøjle/ i entréen/ hvor jeg øvede mig i dagevis/ i at tage den anden/ virkelige mig selv på/ som når som helst kunne komme med posten«.

PÅ DET DANSKE PARNAS er Marianne Larsen en af de stille. Hun gør ikke væsen af sig, er ikke medlem af nogen akademier, udtaler sig ikke til medierne om Litteraturen eller om Verden. Hun skriver bare. Det er fyrrde år siden, den nu 60-årige forfatter

debuterede. Hun har mere end fyrrde digtsamlinger bag sig, et imponerende og kompromisløst livsværk at se tilbage på.

Og frem til. For der er energi og kraft i det nye digts paradokser, som var hun en ung skribent med en gammel digters erfaringer. Det lønner sig at følge Marianne Larsens gang gennem sproget og blive mindet om, at »det er altid en god ide at snakke med overboen/ før man bygger et nyt menneske«.

THOMAS BREDSORFF
thomas.bredsdorff@pol.dk

Pigen der blev bidt af en hund og overlevede

Sonja Vesterholt kaster lys over en sovjetisk barndom.

ERINDRINGER

Sonja Vesterholt: Hunden er rask – Fortællinger fra mit liv i Sovjet. I samarbejde med Britta Sørensen. Gyldendal. 242 sider. 249 kroner. Har du Pluskort, kan bogen købes med 20 pct. rabat i Politikens Boghal eller via politikken.dk/plus. Udkommer i dag. ♥♥♥♥♥

At kunne forvandle dårlige tider til latter siges at være en klassisk russisk genre. Sonja Vesterholt behersker den i sine upræntentiose, men alligevel – eller måske derfor – bemærkelsesværdige erindringer. Mange af de billeder og situationer, hun fremmaner i beskrivelsen af sin opvækst og tidlige ungdom i det gamle Sovjet, glemmer man ikke med det første. Nogle er muntre, andre er absurde, flere er tragiske og et par stykker foruroligende. Men Vesterholt formår både at bringe humor og en eftertænksom stilhed ind i beretningen om at vokse op i et system, der tryner folk gennem frygt. Mange formår alligevel at gribe de stunder, hvor man simpelthen slipper bekymringerne for at more sig, for ung og glad vil man jo altid forsøge at være, og af og til lykkes det heldigvis.

Livet i de trange lejligheder, hvor man var mast sammen med sin familie i enkeltværelser og måtte dele køkken og toilet, hvor hver havde krav på et nøje udmålt minimalt areal i dette kæmpeland, hvor der ellers var plads nok, beskrives med et overskud, som har været nødvendigt, når man skulle leve så tæt på andre mennesker. Man måtte være social, når det var nødvendigt. Det var ofte hyggeligt, men man måtte også kunne lukke sig om sig selv, når man havde mistanke om,

KONTAKT. Bogens omslag prydes blandt andet af dette brev til forfatteren, afsendt fra det daværende sovjet. Illustration: Poul Lange

at en af bofællerne var systemets sladrehanke. Systemets terror heldt ned i det små med sine uklare og uforståelige regler kommer klart ud, men igen med den sans for absurditet, som aldrig er langt væk. Da Sofia Lazarevna, som KGB kaldte Sonja (det russiske navnesystem er så indviklet, at det springes over her!), kom i forbindelse med den frygtede sikkerhedstjeneste, var selve frygten for, hvad der kunne ske, værre end det, der skete bortset fra til sidst, hvor hun som dansk gift blev nægtet indrejse for at besøge sin dødsyge far.

BOGENS TITEL er hentet fra en sådan surrealistisk begivenhed. Sonja bides af en

hund på en ferie og får utallige smertefulde indsprøjtninger mod hundegalskab, da hun kommer hjem til Leningrad, nu Skt. Petersborg. Et telegram fra feriestedet fortæller, at hunden er rask, altså ingen grund til flere indsprøjtninger. Sonja og hendes mor forhøres prompte af den hemmelige tjeneste, for hvad kan denne kodede besked mon betyde?

Og sådan er det hele vejen igennem, bortset fra de gange, hvor alting er glæde for denne unge pige med et udpræget talent til at gribe den munterhed, der kom-

mer hendes vej. Det store lands grumme skæbne og krigens mange døde ligger som et tykt tæppe under hele opvæksten. En af de scener, som står printet i læseren, udspiller sig, da familien, hvor faderen er tilknyttet militæret, lige efter krigen installeres i et tidligere tyske hus i Rostock. Sonja sidder indenfor og kigger ud. En dreng, der ikke er klædt som et russisk barn, løber op til huset og tager i hoveddøren. Den er låst. Han kigger ind ad vinduet, og Sonjas og hans øjne mødes. Så løber han bort igen. Det barn har jeg ikke kunne få ud af hovedet siden.

En anden scene er Sonjas mors dødsleje. Datteren kan være til stede, hun har fået tilladelse, selv om hun har giftet sig med en dansker og nu bor i Danmark. Men inden da var hun som 21-årig kortvarigt lykkelig gift, men mistede sin lille dreng, og disse scener er også frysende i deres stille uafvendelighed.

Bogen stopper ved ankomsten til et Danmark, der for en fattig ung kvinde med mod på livet flyder med mælk og honning, smart tøj og tegnefilm og frihed især. Hun bliver siden skilt, og en ny historie udspiller sig om et andet liv, bl.a. som dokumentarfilminstruktør.

Der er også et efterskrift, en samtale med Herbert Pundik om livet som immigrant. Men det er det russiske liv, man vil læse om, det skønne Krim, de gode venner, de tragiske skæbner, de saltede agurker. Sonja Vesterholt forstår at fremmane en mangefacetteret lille perle med både klogskab og humor og sans for den enkelte og dog så betydningsfulde detalje. Hun fortæller om, hvordan despoter tilraner sig retten til at definere 'fædrelandet', og om, hvordan mennesker reagerer under de betingelser. Men hun glemmer ikke det enkelte menneske, hendes humor og selvironi går aldrig over i den flade farce. Det gør 'Hunden er rask' så læseværdig.

HELLE HELLMANN
helle.hellmann@pol.dk

Ikke uden kærlighed

Josefine Ottesen afslutter trilogien om 'Det døde land' med hjælp fra Korintherbrevet.

UNGDOMSBOG

Josefine Ottesen: Gudløs. Høst, 282 sider, 199,95 kroner. Har du Pluskort, kan bogen købes med 20 pct. rabat i Politikens Boghal eller via politikken.dk/plus. Udkommer i dag. ♥♥♥♥♥

Med 'Gudløs' afslutter Josefine Ottesen sin trilogi om 'Det døde land'. Historien lander, hvor den begyndte – ved musikken. Og forfatteren har da også fortalt, at serien udspiller sig om sønnens interesse for døds-metal. Kan man dø af det? Og hvad er sammenhængen mellem fløjte og følelser?

Det er et mægtigt projekt, som Josefine Ottesen får bugseret i havn. Tematisk ligger det i forlængelse af trilogien 'Krigeren', der også var inspireret af sønniken. Hvorfor er drenge indrettet sådan? Så man tager et drengbarn, der er lukket som en østers og fuld af vrede. Så lirker man ham op og træder på ham og smider ham op i luften. Der er langt ind til kerne. Man kan egentlig godt få den tanke, at Josefine Ottesen kender os bedre, end vi kender os selv.

VI ER i en verden efter 'sammenbruddet'. Første bind, 'Golak', der er seriens bedste, fortalte om Jonahs flugt fra den lille landsby i bjergene, som klarer sig trods forhøjet stråling og monsterlignende væsner ved bymuren. Hans afrejse er uskon, men han medbringer en ny viden om tonernes forløsende kraft. I 'Genfødt' havner Jonah i et bioteknologisk mareridt, som reducerer livet til forskelligt farvede piller og adgangen til reservedele. I

by nummer 21 kan de skabe liv, men kan de også skabe noget levende?

'Gudløs' sender Jonah ud i den farefulde fribyttertilværelse igen. Det er ellers sjældent, at nogen flygter fra de sikrede byer. Jonah klarer sig igennem og ender ved en handelsplads ved floden, hvor han både møder musikken igen, han finder sig selv – efter noget besvær – og han møder den ægte følelse, som er omtalt i Korintherbrevet. Kald det bare kærlighed. Mere skal ikke røbes. Heller ikke, hvordan virkeligheden ser ud uden for by nummer 21.

JOSEFINE OTTESENS hang til, at tingene skal gå op hæmmet i nogen grad historiens vingefang. Symbolerne tynger. Det hele er godt fundet på, men for meget bliver bare brugt som reservedele. Dyb indsigt i vredens væsen bliver afbrudt af lomme-filosofisk moraliseren, som når Jonah tænker: »Måske var det simpelthen menneskets natur at udnytte viden til egen vinding«. Når det er nævnt, skal det også siges, at man i lange passager sidder på det yderste af læsestolen. Fordybet i farer, opslugt af dommedags-sceneriet og med en oprigtig interesse for, hvordan det dog vil gå for denne fingernemme bonderøv fra bjergene, der kun bringer ulykker i sit kølvand. Titled, 'Gudløs', signalerer, at vi ikke kan leve uden hinanden. Med fejl og mangler – og Korintherbrevet.

STEFFEN LARSEN
steffen.larsen@pol.dk

Man tager et drengbarn, der er lukket som en østers og fuld af vrede. Så lirker man ham op og træder på ham og smider ham op i luften

OMSLAG af Emil Landgreen og Imperiet